

Systemy sądowe w państwach członkowskich - Belgia

Uwaga: niedawno wprowadzono na tej stronie zmiany w oryginalnej wersji językowej [fr](#). Strona w wybranej przez Ciebie wersji językowej jest obecnie tłumaczona przez nasze służby tłumaczeniowe. Do tej pory przetłumaczono ją na następujące języki: [nl](#)

W niniejszej części znajduje się przegląd organizacji trybunałów i sądów.

Organizacja wymiaru sprawiedliwości – sądownictwo

Sądownictwo belgijskie jest **systemem opartym na tradycji prawa rzymskiego**, który obejmuje całość przepisów skodyfikowanych, stosowanych i interpretowanych przez sędziów.

W Belgii organizacja sądów należy do **wyłącznych kompetencji federalnych**.

Zasady

Zanim przedstawimy organizację wymiaru sprawiedliwości w Belgii, należy przypomnieć kilka norm konstytucyjnych i zasad ogólnych **dotyczących organizacji władzy sądowniczej**.

Obok dwóch pozostałych władz, czyli władzy ustawodawczej i wykonawczej, konstytucja ustanowiła także władzę sądowniczą, której sprawowanie powierzono sądom. Sądy niższej i wyższej instancji stanowią więc **niezależną władzę**, równoległą do pozostałych władz ustanowionych przez konstytucję.

Władzę sądowniczą sprawują organy sądownicze na podstawie przepisów konstytucji i ustaw. Zadaniem władzy sądowniczej jest sprawowanie wymiaru sprawiedliwości. Władza sądownicza stosuje więc prawo: rozstrzyga spory w sprawach cywilnych i stosuje prawo karne w stosunku do osób, które popełniły przestępstwo. Istnieje rozróżnienie na sędziów (*magistrature assise*), do których zaliczają się sędziowie (*juges*) w sądach niższej instancji i radcy (*conseillers*) w sądach wyższej instancji oraz na prokuratorów (*magistrature debout*) przy czym do tej kategorii należą prokuratorzy (*le ministère public*) oraz oskarżyciele publiczni (*parquet*).

Na podstawie przepisów art. 144 i 145 konstytucji spory mające za przedmiot sprawy cywilne należą wyłącznie do kompetencji sądów, przy czym spory mające za przedmiot prawa polityczne również należą do kompetencji sądów, z wyjątkiem przypadków przewidzianych w ustawie.

Utworzenie sądu lub innego organu rozstrzygającego spory następuje wyłącznie na podstawie ustawy. Zgodnie z art. 146 konstytucji zabrania się tworzenia pod jakąkolwiek nazwą sądów lub komisji nadzwyczajnych.

Rozprawy przed sądami są **jawne**, chyba że jawność zagraża porządkowi publicznemu lub dobrem obyczajom; w takim przypadku sąd stwierdza to wyraźnie w wyroku (art. 148 ust. 1 konstytucji). Zasada jawności rozpraw pozwala między innymi zagwarantować przejrzystość wymiaru sprawiedliwości.

Każdy wyrok zawiera **uzasadnienie**. Wyrok ogłasza się na posiedzeniu jawnym (art. 149 konstytucji). Obowiązek uzasadnienia wynikający z konstytucji oraz art. 780 kodeksu postępowania sądowego oznacza, że sędzia jest zobowiązany odnieść się do okoliczności faktycznych oraz kwestii prawnych podniesionych przez strony. Uzasadnienie powinno być pełne, jasne, precyzyjne i adekwatne. Obowiązek sporządzenia uzasadnienia oraz niezawisłość sędziowska zabezpieczają podsądnych przed ewentualnym arbitralnym potraktowaniem przez sędziego i umożliwiają im, na podstawie przedstawionego uzasadnienia, rozważenie możliwości wniesienia środków odwoławczych do sądu apelacyjnego lub Sądu Kasacyjnego.

Zarówno **niezawisłość sędziów** w ramach realizacji kompetencji sądowniczych, jak i niezależność prokuratury w zakresie prowadzenia dochodzeń i śledztw w poszczególnych sprawach, bez uszczerbku dla prawa właściwego ministra do zarządzenia ścigania i uchwalania wiążących wytycznych w odniesieniu do polityki kryminalnej, w tym w zakresie polityki dochodzenia i ścigania, wynika z art. 151 ust. 1 konstytucji.

Zgodnie z ustępem 4 tego samego artykułu sędziowie pokoju, sędziowie sądów niższej instancji, radcy sądów wyższej instancji oraz sędziowie Sądu Kasacyjnego są **powoływani przez króla** na warunkach i w sposób określony przez prawo.

Sędziowie powoływani są dożywotnio. Przechodzą oni na emeryturę w wielu określonym ustawą i korzystają z ustawowo przewidzianej emerytury. Sędzia może zostać pozbawiony stanowiska lub zawieszony w czynnościach tylko na mocy orzeczenia sądu. Przeniesienie sędziego może nastąpić tylko w drodze nowej nominacji i tylko za jego zgodą (art. 152 konstytucji). Król również powołuje i odwołuje prokuratorów przy sądach (art. 153 konstytucji).

Uposażenia członków wymiaru sprawiedliwości określa ustawa (art. 154 konstytucji).

Ponadto sędzia nie może przyjąć od rządu żadnych płatnych funkcji, ale może je sprawować bezpłatnie, chyba że ustawa przewiduje, że czynności tych nie można łączyć z zawodem sędziego (art. 155 konstytucji).

Rodzaj jurysdykcji

Belgia dzieli się na pięć dużych obszarów sądowniczych, które stanowią **pięć obszarów właściwości sądu apelacyjnego**: Brukselę, Liège, Mons, Gandawę i Antwerpię.

Obszary te podzielono na okręgi sądowe, a w każdym okręgu działa **sąd pierwszej instancji**. Na całym terytorium Belgii istnieje 12 okręgów sądowych. W brukselskim okręgu sądowym znajdują się dwa sądy pierwszej instancji – jeden z nich jest niderlandzkojęzyczny, a drugi francuskojęzyczny.

Ponadto w okręgach sądowych działa **9 sądów pracy i 9 sądów gospodarczych**.

Okręgi są z kolei podzielone na kantony sądowe, przy czym w każdym z nich działa **sąd pokoju**. Na całym terytorium Belgii istnieje 187 kantonów sądowych.

Każda z dziesięciu prowincji oraz każdy okręg administracyjny regionu stołecznego Brukseli posiada **sąd przysięgłych**. Sąd przysięgłych nie jest sądem stałym. Powołuje się go za każdym razem, gdy są do niego odsyłani oskarżeni.

Charakter i waga przestępstwa, charakter konfliktu oraz wartość przedmiotu sporu decydują o **rodzaju sądu**, do którego należy się zwrócić.

W niektórych przypadkach o wyborze sądu decyduje charakter sporu. Tak więc sędzia pokoju jest sędzią właściwym w zakresie sporów sąsiedzkich, a sąd pierwszej instancji jest sądem właściwym w zakresie rozwodów. W innych sprawach kryterium stanowi charakter stron. Zasadniczo spory między przedsiębiorcami są w większości rozpatrywane przed sądami gospodarczymi.

Po ustaleniu rodzaju sądu właściwego, należy wyznaczyć **miejsce**, w którym sprawa będzie rozpatrywana.

W sprawach cywilnych powództwo można wnieść przed sąd właściwy dla miejsca zamieszkania pozwanego lub przed sąd właściwy dla miejsca, w którym zobowiązanie zostało podjęte lub miało zostać wykonane.

W sprawach karnych sądami na równi właściwymi są sąd właściwy dla miejsca, w którym dokonano przestępstwa, sąd właściwy dla miejsca zamieszkania podejrzanego i sąd właściwy dla miejsca, w którym podejrzanym może się znajdować. W przypadku osób prawnych sądem właściwym jest sąd właściwy dla miejsca siedziby danego podmiotu i dla miejsca prowadzenia działalności danej osoby prawnej.

Hierarchia sądów:

Organizacja sądów opiera się na strukturze hierarchicznej. Struktura sądów jest następująca:

4	SĄD KASACYJNY		
3	Sądy apelacyjne	Sądy pracy wyższej instancji	Sądy przysięgłych
2	Sądy pierwszej instancji	Sądy pracy	Sądy gospodarcze
1	Sędziowie pokoju		Sądy policyjne

Sądy pierwszej instancji wydają wyroki (*jugements*). Sądy apelacyjne, sądy pracy, sądy przysięgłych oraz Sąd Kasacyjny wydają orzeczenia zwane *arrêts*.

W orzecznictwie cywilnym rozpatruje się przede wszystkim spory o charakterze prywatnym, zarówno pomiędzy osobami fizycznymi, jak i prawnymi.

Celem **wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych** jest nakładanie na sprawców czynów przestępnych kar przewidzianych w prawie (kary pozbawienia wolności, obowiązku wykonywania prac społecznych, grzywny itd.).

Zdarza się, że jedna ze stron nie zgadza się z orzeczeniem wydanym przez sąd. Różnorodne **środki odwoławcze** pozwalają stronom oraz, w niektórych przypadkach, osobom trzecim uzyskać nowe orzeczenie w sprawie, która została już wcześniej osądzona. Środki odwoławcze dzielą się na dwie kategorie: zwyczajne środki odwoławcze oraz nadzwyczajne środki odwoławcze.

Istnieją dwa rodzaje **zwyczajnych środków odwoławczych**: sprzeciw od wyroku i apelacja.

Sprzeciw od wyroku umożliwia pozwanemu, przeciwko któremu zapadł wyrok zaoczny, odwołanie się od tego wyroku. W takim przypadku dochodzi do ponownego rozpatrzenia sprawy przez ten sam sąd, który wydał wyrok zaoczny.

Z wyjątkiem ograniczonej liczby spraw, w których nie jest to możliwe, wszystkim stronom postępowania przysługuje prawo wniesienia **apelacji** od wyroku. Zarówno skazany, powód cywilny, oskarżony, powód, pozwany jak i prokurator są w stanie doprowadzić do ponownego rozpatrzenia sprawy. Apelację rozpoznaje zawsze sąd wyższej instancji niż sąd, który wydał pierwszy wyrok.

Poniższa tabela zawiera **przeгляд sądów, które rozpatrują apelacje** w zależności od sądu, który wydał wyrok będący przedmiotem apelacji:

Wyrok		Apelacja
Sędzia pokoju	- sprawy cywilne	Sąd pierwszej instancji (wydział cywilny)
	- sprawy handlowe	Sąd gospodarczy
Sąd policyjny	- sprawy karne	Sąd pierwszej instancji (sąd karny)
	- sprawy cywilne	Sąd pierwszej instancji (sąd cywilny)
Sąd pracy pierwszej instancji		Sąd pracy drugiej instancji
Sąd pierwszej instancji		Sąd apelacyjny
Sąd gospodarczy		Sąd apelacyjny

W ramach postępowania odwoławczego sędziowie (w sądzie niższej instancji) lub radcy (w sądzie wyższej instancji) po raz kolejny i ostatni rozpatrują sprawę co do jej istoty i wydają wyrok w ostatniej instancji. Strony mają jednak jeszcze możliwość **wniesienia skargi kasacyjnej**.

Oprócz zwyczajnych środków odwoławczych istnieją też „**nadzwyczajne**” **środki zaskarżenia**, do których zalicza się przede wszystkim **skarga kasacyjna**. Możliwość odwołania się do Sądu Kasacyjnego nie oznacza istnienia trzeciej instancji ani sądownictwa trzeciego szczebla. Sąd Kasacyjny nie bada okoliczności faktycznych przedstawionej mu sprawy, ale sprawuje kontrolę zgodności z prawem.

Oprócz wyżej wymienionych sądów w Belgii istnieją również dwa inne organy sądownicze pełniące funkcję kontrolną: **Rada Stanu** i **Sąd Konstytucyjny**. Rada Stanu jest najwyższym sądem administracyjnym i kontroluje administrację. Rada Stanu interweniuje wówczas, gdy obywatel uważa, że administracja nie przestrzega prawa. Rolą Sądu Konstytucyjnego jest zapewnienie zgodności ustaw, dekretów i ordonansów z konstytucją oraz nadzorowanie właściwego podziału kompetencji między władzami publicznymi w Belgii.

Prawnicze bazy danych

🔗 [Strona internetowa belgijskiego wymiaru sprawiedliwości](#) umożliwia m.in. dostęp do belgijskiego orzecznictwa oraz do belgijskiego dziennika urzędowego (Moniteur belge).

Czy dostęp do tych baz danych jest bezpłatny?

Tak, dostęp do bazy danych jest **bezpłatny**.

Ciekawe strony

🔗 [Service Public Fédéral Justice \(Federalna służba publiczna wymiaru sprawiedliwości\)](#)

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwe państwo członkowskie. Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. Komisja Europejska nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności w odniesieniu do danych lub informacji, które niniejszy dokument zawiera, lub do których się odnosi. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Ostatnia aktualizacja: 03/08/2017